

Mulige tiltak i oppstarten

I denne oversikten viser vi eksempler på hvilke tiltak det kan være formålstjenlig å starte med. Listen må sees i sammenheng med «Veilederen», inkludert sjekklister for kartlegging og observasjon av barn og miljø.

Beskrive nåværende kommunikasjon

Barn med store motoriske vansker vil ha en atypisk kommunikasjonsform som følge av sine motoriske utfordringer. Det kan medføre at foreldrene opplever det som vanskelig å forstå barnets signaler og hva det forsøker å uttrykke. Det kan igjen påvirke samspillet mellom barnet og foreldrene.

- Observer barnet i ulike daglige situasjoner.
- Kartlegg barnets kommunikasjon gjennom å benytte for eksempel SVKS/ IPCA og CDI.
- Fyll ut «pragmatisk profil».
- Lag kommunikasjonspass som beskriver både barnets kommunikasjon og språkmiljøets tolking og respons.

Grunnleggende kommunikative ferdigheter

Observer hva barnet mestrer av grunnleggende kommunikative ferdigheter, som for eksempel at det

- gir øyekontakt
- ser etter bevegelige gjenstander og leker
- ser mot andres ansikt
- smiler mot andre
- kan ha delt oppmerksomhet
- kan ha felles oppmerksomhet (visuelt, auditivt eller taktilt)
- forstår årsak–virkning
- tar tur motorisk eller med lyd
- peker med blick eller hånd

Å leke

Det finnes mange måter å leke på, og det finnes forskjellige typer lek. En fellesnevner for all type lek er at den er motiverende i seg selv; barnet leker fordi det har lyst. I leken kan barnet være i en slags vekselvirkning mellom fantasi og virkelighet. Barnet utforsker og erfarer verden.

- Hvilke leker gjør dere sammen?
- Hvordan leker dere?
- Hvilken tilrettelegging skal til for at barnet skal kunne delta?
- Hvilke muligheter har barnet for å delta i lek med andre barn?
- Har barnet tilgang på ordene det trenger i leken?

Bevisstgjøre på å «høre inne i hodet»

- Vi snakker om å høre lyden/ordene inne i hodet.

Lære å uttrykke JA og NEI

- <https://www.statped.no/ask/opplaringspakker/betjening-av-kommunikasjonslosninger/janei/>

Lage signal for

«Jeg vil si noe» / «Jeg har noe jeg vil si»

Finn en måte som fungerer som barnets signal for at han eller hun vil si noe. Det kan være å løfte på hånden, se mot noe, lage en spesiell lyd eller annet. Alle må vite hva barnets signal er, og følge det opp. Barnet må kunne mestre å benytte signalet uavhengig av situasjon/omstendigheter.

Introdusere bruk av konkrete for å gjøre valg

- Vil du leke med dukke (vise), eller rangle (vise)?
- Barnet svarer ved å
- A: se på gjenstanden det vil ha
- B: lære at det blir spurt om begge etter at de er presentert – DUKKE: JA/NEI?, «NEI», RANGLE: JA/NEI, «JA»
- Innfør mulighet for å si «Noe annet».

Ha søkelys på utgangsstillinger

Motorisk kontroll kan variere ut fra hvilken posisjon barnet har, tidspunkt på dagen eller hvilken situasjon barnet er i. For en del barn vil det kanskje også være avhengig av hvem de er sammen med, og det kan kreve både ro, konsentrasjon og opplagthet. Utgangsstilling er ingen aktivitet i seg selv, det er en nødvendig tilrettelegging for at barnet skal kunne være en aktiv deltaker.

- Vektlegg hvilken tilrettelegging som skal til for å delta i ulike typer aktivitet. Det kan være liggende, sittende og stående utgangsstillinger.
- Hvordan legge fysisk til rette for at barnet kan delta, kommunisere og lære.

Introdusere enkle symbol

- kategorier
- enkle ord
- Se www.statped.no/ask

Introdusere øyepeketavler

<https://www.statped.no/ask/opplaringspakker/betjening-av-kommunikasjonslosninger/oyepeking/>

Introdusere «Språk for handling»

Språk for handling er en strategi å benytte for å kunne få erfaringer i verden selv om man ikke gjennomfører dem i praksis selv. Ved å bruke sin uttrykksform skal barnet som bruker ASK, få noen andre til å gjennomføre en praktisk oppgave. Det kan handle om alt fra å dekke bordet til å klippe ut julepynt.

<https://www.statped.no/ask/opplaringspakker/tilrettelegging-av-fag-og-aktiviteter/sprak-for-handling/>

Introdusere bokstaver og bokstavlyder

Barnet har tilgang på alfabetet i sitt kommunikasjonsoppsett, det blir snakket om bokstaver og bokstavlyder, og å lese bøker er en viktig aktivitet.

www.statped.no/ask

Introdusere tall, retninger, størrelser og andre matematiske begrep

Barnet har tilgang på tall, størrelser og former i sitt kommunikasjonsoppsett, og det blir gitt muligheter for å leke med retninger, posisjoner, retninger, tall med mer i det daglige.

www.statped.no/ask

Prøve ut bryterstyrte leker

Søk om hjelp til dette fra NAV HMS.

Prøve ut bruk av step, eller step-by-step

Det gir muligheten til å stille spørsmål som:

- Hva er det?
- Hvorfor det?
- Hva betyr det?
- Hvem er det?

Det gir også muligheten til å kunne delta i samlinger, ha oppgaver i barnehagen.

- Bestefar heter Odd.
- Jeg har blå.
- Nå er det ryddetid.

Søke om utprøving av teknologiske løsninger fra NAV hjelpemiddelsentral

<http://www.kunnskapsbanken.net/kommunikasjon/soke-om-hjelpemidler/>

Introdusere øyepekebok

www.statped.no/godask

Lek med øyestyring

- for å synliggjøre årsak–virkning
- for å lære betjening
- for å leke med lyder
- for å bli kjent med bokstaver
- for å finne fram til ord og få noe til å skje

Bevisstgjøring med tanke på kommunikativ kompetanse

Vi fokuserer på alle de kommunikative kompetanseområdene. <https://www.statped.no/ask/kommunikativ-kompetanse/>

- operasjonell kompetanse
- strategisk kompetanse
- lingvistisk/språklig kompetanse
- sosial kompetanse
- psykososial kompetanse